

Tellimusveo bussi ettevõtete sihtkontrolli kokkuvõte

Tööinspeksioon viis kolme kuu jooksul läbi sihtkontrolli bussijuhtide töö- ja puhkeaja ning tööohutuse ja tervishoiu ning töölepingute nõuete täitmise üle. Kokku kontrolliti 36 ettevõtet.

Kontrollimise eesmärk oli kontrollida just neid ettevõtteid, kes teevad eelkõige tellimusvedusid. Lisaks olid paljudel ettevõtetel lisaks kas tööliste või õpilasiini veod. Covid-19 ajal sai turismisektor palju kannatada ning üheks peamiseks kannatajaks olid ka sõitjateveoga tegelevad ettevõtted, seetõttu võtsime antud ettevõtted kontrolli alles nüüd kui mõningane taastumine oli juba toimunud. Kontrolli perioodiks valiti suviste puhkuste periood.

Järelevalve toimus üldkontrolli raames, kus töö- ja puhkeaja andmeid kontrolliti tachoscan tarkvaraga. Lisaks kontrollisime tööohutuse ja tervishoiu seadusest tulenevat dokumentatsiooni, töökeskkonna esindajate olemasolu, ühistranspordiseaduse ja sõitjateveo üldtöökokkuleppe täitmist ning võlaõiguslikke- ja töölepinguid.

Peamised rikkumised

Töö- ja puhkeaja andmete säilitamine ja kopeerimine

Kontrollide käigus torkas silma puudulik töö- ja puhkeaja andmete kopeerimine ja säilitamine. Kontrollitud ettevõtetest viidi 11 ettevõttes läbi vääртеomenetlus.

Juhikaardi ja sõidumeeriku lülitite kasutamine ning riigitähiste märkimine

Neljas ettevõttes esines väga palju ilma juhikaardita sõitmisi ning nende suhtes alustati ja viidi läbi vääртеomenetlus. Ühes ettevõttes oli neid lausa 149, mis on väga suur number. Siinkohal on oluline, et veoettevõtja ise kontrolliks ja jälgiks, kas bussijuhid ikka kasutavad juhikaarte. Lisaks oli üheks probleemiks juhikaardita sõitmised busside remonti viimisel.

Bussiremondi ajal sõiduki liigutamist, sh proovisõitude tegemisel on võimalik kasutada erandit, kuid selle eesmärk peaks olema bussi liigutavad remonditöökoja töötajad, kes ei pea kasutama sõidumeeriku salvestuslehte ega digitaalse sõidumeeriku puhul juhikaarti. Just sellistel juhtudel salvestub sõidumeeriku andmetesse „juhikaardita sõiduki juhtimine”. Hilisemate kontrollide hõlbustamiseks tuleks sõiduki remondis käimine kindlasti dokumenteerida.

Lisaks esines 6 korral lülitite mitte õigesti kasutamise või riigitähiste sisestamine päeva alguses ja lõpus ning riigipiiri ületamisel.

Iganädalane puhkeaeg

Kõige rohkem esines iganädalase puhkeaja nõuete rikkumisi – kokku 90.

Peamiselt rikuti rahvusvahelist sõitjate juhuveo erandit, mille järgi on lubatud töötada iganädalase puhkeajata kuni kaheteistkümne 24-tunnise ajaperioodi jagu (288 tundi). Selle erandi kasutamine eeldab, et Eestist alustatud reis on riigist väljas vähemalt 24 tundi.

Lisaks rikuti regulaarset iganädalast puhkeajaga (45 tundi) või edasi lükatud puhkeajaga kas kahe regulaarse (45 tundi + 45 tundi = 90 tundi) või üht regulaarset ja üht lühendatud (45 tundi + 24 tundi = 69 tundi) puhkeaja nõuete rikkumist, seejuures lühendatud osa vajab siiski enne kolmanda nädala lõppu kompenseerimist.

Ööpäevane puhkeaeg

Ööpäevase puhkeaja nõuete rikkumisi esines kokku 80.

Peamised põhjused oli tellimusvedude puhul päeva liiga pikaks minemine, millega 24 tunni jooksul ei olnud tagatud 9- või 11-tunnine igapäevane puhkaeg.

Teiseks põhjuseks oli erandite vale arvestamine. Sageli kasutati ära nädala alguses 9-tunnised erandid, mistõttu nädala lõpus ei olnud enam võimalik juhile tagada 11-tunnist pausi.

Järjestikune sõiduaeg

Peale 4,5-tunnist sõiduperioodi on bussijuhil küll kohustuslik teha 45-minutiline katkematu vaheaeg või asendada see vähemalt 15-minutilise vaheajaga, millele järgneb vähemalt 30-

minutiline vaheaeg, kuid turismihooajal, kus olid ka bussides reisijad, lühendati pause, et jõuda kiiremini soovitud sihtkohta.

Kokku rikuti seda nõuet 33 korral.

Ööpäevane ja iganädalane sõiduaeg

Sõiduaegadega väga suuri probleeme ei olnud, sest üldjuhul tellimusvedude puhul pikki sõite ei ole. Kokku rikuti ööpäevase sõiduaja nõuet 20 korral.

TTOS

Tervisekontrollid

12 ettevõttel oli rikkumisi tervisekontrollide korraldamata jätmisega. Paljudele tööandjale tuli üllatusena nõue, et bussijuht peab läbima kaks tervisekontrolli – üks neist on nõutud liikluseadusega ja teine on nõutud töötervishoiu ja tööohutuse seadusega töötajatele, kelle tervist võib tööprotsessi käigus mõjutada töökeskkonna ohutegur või töö laad. Näiteks tuleb tervisekontroll korraldada töötajale, kes peab töö käigus tegema korduvaid liigutusi või olema sundasendis. Bussijuht on enamiku tööajast sundasendis (istub rooli taga) ning vanemate veokitega sõites peab tegema korduvaid liigutusi, mis koormavad näiteks põlvi ja käsi – käikude vahetamine, sh pedaalide vajutamine. Samuti võib ette tulla, et bussijuht peab käsitsi raskusi teisaldama.

Ohutusjuhendid

Ohutusjuhendid olid koostamata kuuel ettevõttel. Paljudel ettevõttel jäi koostamata „bussijuhi ohutusjuhend“.

Hästi koostatud ohutusjuhend muudab õigusaktid, standardid ja ettevõttes kehtivad ohutusnõuded töötajatele kergesti arusaadavaks ning aitavad vältida võimalikke liiklus- ja tööõnnetusi.

Riskianalüüs

Riskianalüüs oli korraldamata seitsmel ettevõttel, kuigi Tööinspeksioon saatis kontrollide kohta eelteate. 2021. aasta aprillist peab tööandja laadimaa Tööinspeksiooni iseteenindusse (iseteenindus.ti.ee) üles ettevõtte kehtiva riskianalüüsi, kuid osa ettevõtteid polnud seda teinud.

Juhendamine ja väljaõpe

Lisaks ohutusjuhendite koostamisele peab tööandja registreerima juhendamise ja väljaõppe toimumise kuupäeva ja sisu kirjalikult või kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis. Töötaja kinnitab juhendamist ja väljaõpet kirjalikult või kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis. Juhendamise ja väljaõppe registreerimise eesmärk on see, et tööandjal oleks vajadusel võimalik juhendamise ja väljaõppe korraldamist tõendada.

Kokku jättis töötajad juhendamata 7 ettevõtet.

Töökeskkonnaspetsialist määramine ja Töökeskkonnavoliniku valimine

Kuues ettevõttes oli määramata töökeskkonnaspetsialist. Igas ettevõttes, sõltumata selle suurusest, peab olema töökeskkonnaspetsialist. Töökeskkonnaspetsialisti ülesandeks on korraldada ettevõtte töetervishoiu ja tööohutusalane tegevus vastavalt õigusaktide nõuetele – näiteks riskianalüüsi läbiviimine või töökeskkonnavolinike valimine.

Neljas ettevõttes, kus töötab rohkem kui 10 töölepingulist töötajat, oli valimata ka töökeskkonnavolinik, kes on töötajate esindaja töetervishoiu ja tööohutuse küsimustes ja aitab välja tuua probleeme töökeskkonnas.

Töölepingute ja sõitjateveo üldtöökokkuleppe märgitud töötasu kontrollimine

Peamiseks rikkumiseks oli töölepingutes töötasu mitte märkimine brutotasuna või ei vastanud töötasu üldtöökokkuleppega kehtestatud nõuetele.

Lisaks hinnati ümber üks VÕS leping töölepinguks, sest antud bussijuht teostas igapäevaselt õpilasvedusid ning allus ettevõtte kontrollimisele ja juhtimisele.

Kokkuvõte:

Transpordiettevõtetel oli rohkem probleeme andmete kopeerimise ja säilitamisega kui töö- ja puhkeajaga nõuete täitmisega.

1. Töö- ja puhkeaja andmete kopeerimine ja säilitamine
2. Igapäevase ja iganädalase töö- ja puhkeaja jälgimine.
3. Juhikaardi kasutamine ja sõidumeeriku lülitite õigesti kasutamine ja riigitähistes sisestamine päeva alguses ja lõpus ning riigipiiri ületamisel.

Lähiajal plaanitakse muuta ka turismisektoris töötavate bussijuhtide sõidu- ja puhkeaja nõudeid, sest Euroopa Nõukogu eesistujariik ja Euroopa Parlamendi läbirääkijad leppisid kokku turismisektoris töötavate bussijuhtide konkreetsetes sõidu- ja puhkeaja reeglid, mis võimaldavad bussijuhtidel:

- Jagada 45-minutilised pausid kaheks vähemalt 15-minutiliseks pausiks.
- Lükata oma igapäevast puhkeajaga ühe tunni võrra edasi üks kord ühe reisi kohta, eeldusel, et selle konkreetse päeva kogunenud sõiduaeg ei ole ületanud seitset tundi.
- Teostada pikemaid, kuni 12-päevaseid riigisiseseid sõite, mis varem oli võimalik ainult rahvusvaheliste vedude ajal.

Loodetavasti aitas Tööinspektsiooni poolt korraldatud sihtkontroll parendada Töetervishoiu ja tööohutuse korraldust kontrollitud ettevõtetes. Kuna juhid veedavad bussis märkimisväärse osa oma tööajast, on oluline, et töötamine oleks ohutu ega kahjustaks inimese tervist.

Soovitame sihtkontrolli tulemuste põhjal tööandjatel tähelepanu pöörata järgmistele rikkumistele:

Veenduda, et töötajad, kelle tervist võib töökeskkonna riskide hindamise tulemusel mõjutada töökeskkonna ohutegur või töölaad, on käinud tervisekontrollis (nelja kuu jooksul töötaja tööle asumisest arvates ja töötervishoiuarsti määratud ajavahemiku järel);

Hoida töökeskkonna riskianalüüs vastavuses tegeliku töökeskkonnaga, sest töökeskkonna riskihindamine on pidev protsess;

Pöörata töötajate juhendamisele ja väljaõppele suuremat tähelepanu ning registreerida vajalikud andmed;

Hinnata regulaarselt töökeskkonna ohutust avastamiseks varakult puudused, mis põhjustavad riski töötajate tervisele ja ohutusele;

Kokkuvõtte koostas:

Jüri Milov

03.04.2024